

Handläggare
Thorn Magnus
Håkansson Katarina

Datum
2015-11-20

Diarienummer
UBN-2015-4951

Utbildningsnämnden

Rapport av uppdrag om att utveckla möjligheterna till läxstöd

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

att i enlighet med föreslagen verksamhetsplan för 2016 genomföra en genomlysning av nämndens särskilda satsningar på läxstöd utifrån frågeställningarna nedan, samt

att lägga rapporten till handlingarna.

Ärendet

Kommunfullmäktige har gett utbildningsnämnden i uppdrag att utveckla möjligheterna till läxhjälp. Som en följd av detta uppdrag har utbildningsförvaltningen fått i uppdrag att översiktligt kartlägga hur läxstödet fungerar idag. Resultatet av kartläggningen redovisas i bilagd lägesrapport.

Kartläggningen visar att både skolor och utomstående aktörer erbjuder läxstöd inom Uppsala kommun. En nationell utvärdering som Skolverket genomfört. Utvärderingen visar att läxstödet på olika sätt och i olika utsträckning kan bidra till såväl ökade ämneskunskaper som ett ökat självförtroende och motivation. Samtidigt kan det uppstå en risk för att läxstödet i praktiken uppfyller funktioner som skolan borde klara av inom ordinarie ramar. En farhåga kan också vara att behovet av att utveckla den egna verksamheten uppfattas som mindre om läxstödet kan fylla de brister som finns. Skolverket lyfter också fram att läxstödet inte når de elever som är i störst behov av stödet.

Resultatet av kartläggningen väcker frågor som behöver belysas i en fortsatt genomlysning.

- Vilket syfte har det externa läxstödet och som utbildningsnämnden finansierar genom särskilda satsningar och hur utformas stödet konkret?

- Bidrar läxstödsinsatserna till elevernas utveckling och vilka resultat uppnås?
- Vilka elever nås av läxstödet?
- Finns det en risk att läxstödet kompenserar brister i verksamheten?

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör

Handläggare: Magnus Thorn,
utvecklingsledare för grundskolan.

Lägesrapport om läxstöd

Kommunfullmäktige har gett utbildningsnämnden i uppdrag att utveckla möjligheterna till läxhjälp. Som en följd av detta uppdrag har utbildningsförvaltningen fått i uppdrag att översiktligt kartlägga hur läxstödet (i denna rapport har begreppet läxhjälp ersatts med läxstöd) fungerar idag. Resultatet av kartläggningen redovisas i denna lägesrapport.

Definition

Skolverkets har utarbetat ett stödmaterial, "*Läxor i praktiken*", om hur man kan arbeta med läxor och göra dem meningsfulla och skapa förutsättningar för elevers lärande. I detta material framgår bl.a. följande om läxor. Sedan 1994 finns det inga specifika bestämmelser om läxor i skolans styrdokument. Det finns därmed inga regleringar som avgör om läxor ska ges, eller hur frekventa och omfattande de läxor som eventuellt ges ska vara. Det finns dock en ständigt pågående debatt i samhället om läxans vara eller inte vara. Debatten refererar ofta till forskning som behandlar dels vilka kunskapsresultat läxor ger generellt, dels oönskade bieffekter av läxor. Det finns olika sätt att definiera vad en läxa är, och det finns ingen allmänt vedertagen definition som forskare, lärare och lekmän kan förenas kring. Den vanligaste definitionen är att läxor är uppgifter som läraren tilldelar eleverna att göra efter skoltidens slut. En viss precisering av definitionen kommer från läxforskaren Harris Cooper som menar att läxor även omfattar det arbete som elever gör på håltimmar och raster i skolan. Enligt forskaren Jan-Olof Hellsten kan dessutom uppgifter som eleverna själva väljer att utföra utanför lektionstiden definieras som läxor.

Vidare kan man i stödmaterialen läsa om läxors effekter, syften med läxor, kvaliteten på läxor, uppföljning av läxor, likvärdighet och förutsättningar, konflikter som uppkommer i hemmet och samarbetsläxor.

Nationell utvärdering av tio skolors läxstödsverksamheter

Skolverket har vidare gjort en utvärdering om läxstöd och hur den kan stötta elevernas lärande. Att eleverna ges individuellt stöd i sin egen takt lyfts fram som den mest centrala framgångsfaktorn och är dessutom ofta anledningen till att eleverna tar hjälp av läxstödet. Utvärderingen visar också att läxor organiseras på olika sätt och kan ha olika syften. Man vill erbjuda en bra studiemiljö om man inte kan få den hemma, man vill ge eleverna stöd i det löpande skolarbetet och man kan vilja stärka elevernas förmåga att långsiktigt ta ansvar för sin kunskapsutveckling. Utvärderingen visar att läxstödet på olika sätt och i olika utsträckning kan bidra till elevernas kunskapsutveckling. I vissa fall kan läxstödet till exempel ge förbättrade praktiska förutsättningar för studier genom att erbjuda en god studiemiljö.

Därutöver framkommer i utvärderingen att läxstödet kan bidra till såväl ökade ämneskunskaper som ett ökat självförtroende och motivation. Läxstödet kan således under rätt förutsättningar bidra till elevernas kunskapsutveckling, även om det inte är möjligt att med utvärderingens kvalitativa ansats utläsa hur vanligt förekommande dessa resultat är. En framgångsfaktor som lyfts fram är också läxstödsledare som stöttar och ställer krav på eleverna. Samtidigt påtalas att det bör finnas en röd tråd mellan läxstöd och den ordinarie undervisningen, om läxstöd på bästa sätt ska kunna stödja eleven i det ordinarie skolarbetet. Det stöd som eleverna erbjuds på läxstöd bör ligga i linje med och förstärka lärarens pedagogiska upplägg. Generellt kan sägas att ju mer ambitiös läxhjälpen är, desto mer tangerar läxhjälpen den ordinarie verksamheten. Detta ökar i sin tur otydligheten i läxstödet funktion. Det uppstår en risk för att läxstödet i praktiken uppfyller funktioner som skolan borde klara av inom ordinarie ramar, vilket är problematiskt i och med att inte alla elever har möjlighet att delta i läxstödet. En farhåga kan också vara att behovet av att utveckla den egna verksamheten inom ordinarie ramar uppfattas som mindre, om läxstödet kan fylla de brister som finns. Skolverket lyfter också fram att läxstödet inte når de elever som är i störst behov av stödet.

Läxstöd i Uppsala kommun

Följande aktörer är en del av läxstödsverksamhet i Uppsala kommun:

Externa aktörer

Lxcoach, universitetsstuderande erbjuder läxstöd online för elever i åk 4 och uppåt. Stödet är tillgängligt måndag – torsdag 17.00 - 20.00. (Finansieras av utbildningsnämnden)

ESMeralda, universitetsstuderande erbjuder läxstöd på Gottsundaskolan, Stordammens skola, Valsätraskolan samt Gränbybiblioteket med främsta syfte att minska social och etnisk snedrekrytering till högskolan. Man vill även avdramatisera universitets- och högskolevärlden i elevernas möten med studenterna. (Finansieras av utbildningsnämnden)

Röda korset erbjuder läxstöd vissa dagar under vissa tider i flera olika områden.

Gottsunda kyrka erbjuder läxstöd tisdagar 16.00–19.00 för elever i åk 7 och uppåt.

Fritidshem

I de yngre åldrarna erbjuder ett fåtal fritidshem läxstöd vid behov, bl.a. vid Uppsävjaskolan och Liljeforsskolan. Här pågår också en diskussion bland fritidspedagogerna huruvida detta ingår i personelens arbetsuppgifter. ”Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande, erbjuda dem en meningsfull fritid, främja allsidiga kontakter och social gemenskap.” (Skolverket 2014). Om läxstöd kan ses som en del i det uppdraget är inte självklart. Det framkommer också att det förekommer påtryckningar från föräldrar om att fritidshemmen bör erbjuda läxstöd.

Grundskolor

Nedan följer några exempel från en enkätundersökning från juni 2014 (18 av 26 skolor svarade).

I Luthagens skolor erbjuder lärare extra tid utanför ordinarie timplan för elever eller grupper som behöver stöd. Stödet kan ibland innefatta uppgifter som andra elever gör hemma.

Nannaskolan erbjuder så kallad resurstid där eleverna får tillgång till lärarledda tillfällen 1-3 gånger i veckan på morgonen, efter skolans slut eller i samband med lunch. Eleverna deltar på frivillig basis. Kunskapsskolan har inga läxor utan elever erbjuds lärarledd stöd en timme om dagen. Flera fristående skolor erbjuder läxstöd 1-3 timmar per vecka. Att notera är att ovanstående skolor ligger centralt i Uppsala.

I stadens yttre delar erbjuder några skolor, som Stordammens skola, läxstöd 2-3 timmar per vecka och några, som Gottsundaskolan och Västra Stenhagsskolan, upp till 5 timmar per vecka.

På landsbygden uppger Stavby skola att de ger läxstöd så mycket som eleverna behöver. I Gåvsta skola och i Björkvallsskolan får eleverna stöd två timmar i veckan.

Av de 18 skolor i Uppsala som svarat på kartläggningen är det en skola, Gluntens Montessori, som svarat att de inte har något läxstöd. Tunabergsskolan har inte heller läxstöd, men de planerar att starta.

Avslutande diskussion och frågor för nämnden att fortsätta belysa

Kartläggningen av läxstöd visar att både skolor och utomstående aktörer i dag erbjuder läxstöd inom Uppsala kommun. Mot bakgrund av skolans kompensatoriska uppdrag bör dock ett antal aspekter beaktas vad gäller läxor. Skolinspektionen skriver följande:

Centralt är att skolan både ska kompensera elevers olika förutsättningar så att alla elever får samma möjligheter och ge eleverna de utmaningar de behöver för att nå så långt som möjligt. Vidare är skolans uppdrag att i första hand ge särskilt stöd vid det ordinarie undervisningstillfället.

I skollagen står skrivet:

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

En av skolorna som deltog i enkäten 2014 efterfrågar en bredare diskussion än att prata om läxor och läxstöd. En viktig fråga ställs; vad skiljer en arbetsuppgift i skolan från en läxa om den utförs i skolan med hjälp av de lärare som finns på skolan?

Förlägger man läxstöd utanför skoldagen har man lagt över ansvaret på eleven själv att infinna sig vid läxstödet. Skolverket lyfter också fram att läxstödet i regel inte når de elever som står allra längst ifrån att uppnå ett godkänt betyg och man kan då fråga sig om skolan upprätthåller kraven gällande det kompensatoriska uppdraget.

Samtidigt finns det exempel på skolor i Sverige som bedriver en läxfri verksamhet, eller delar av verksamheten som är läxfria, och där resultaten inte har sjunkit. Där menar man att

eleverna med detta upplägg får ta ett helhetsansvar för sina studier, och där förlägger man repetition/mängdträning inom elevernas ordinarie schematid med kvalificerade lärare.

Frågorna nedan kan vara angelägna att ställa i utbildningsnämndens fortsatta genomlysning av hur olika satsningar på läxhjälp bidrar till en högre måluppfyllelse.

- Vilket syfte har det externa läxstödet och som nämnden finansierar genom särskilda satsningar och hur utformas det konkret?
- Bidrar läxstödsinsatserna till elevernas utveckling och vilka resultat uppnås?
- Vilka elever nås av läxstödet?
- Finns det en risk att läxstödet kompenserar brister i verksamheten?